CHƯƠNG 3. T**ẦNG LIỆN KẾT DỮ LIỆU**

1

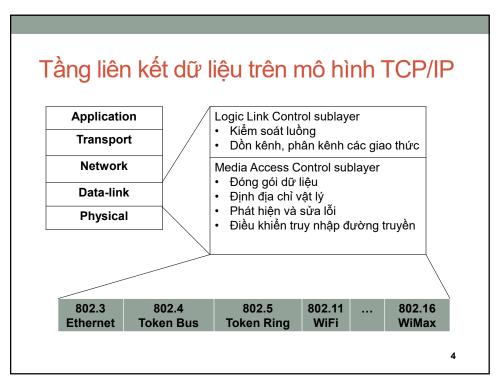
1

Nội dung

- 1. Tổng quát về tầng liên kết dữ liệu
- 2. Điều khiển truy nhập đường truyền
- 3. Chuyển tiếp dữ liệu
- 4. Mạng cục bộ (LAN)
- 5. Mạng diện rộng (WAN)

2

1. TỔNG QUAN

Các chức năng chính

- · Đóng gói:
 - Đơn vị dữ liệu: khung tin (frame)
 - Bên gửi: thêm phần đầu cho gói tin nhận được từ tầng mạng
 - · Bên nhận: bỏ phần đầu, chuyển lên tầng mạng
- Địa chỉ hóa: sử dụng địa chỉ MAC
- Điều khiển truy nhập đường truyền: nếu mạng đa truy nhập, cần có giao thức điều khiển đa truy nhập
- Kiểm soát luồng: đảm bảo bên nhân không bị quá tải
- Kiểm soát lỗi: phát hiện và sửa lỗi bit trong các khung tin
- Ché độ truyền: simplex, half-duplex, full-duplex

5

5

Chế độ truyền

- Simplex (Đơn công): Mỗi thiết bị trên liên kết vật lý chỉ thực hiện 1 chức năng (phát tín hiệu hoặc thu tín hiệu). Ví dụ: Hệ thống truyền hình tương tự, truyền thanh
- Half-duplex (Bán song công): Mỗi thiết bị trên liên kết vật lý có 2 chức năng phát và thu, nhưng chỉ thực hiện 1 chức năng tại mỗi thời điểm. Ví dụ: truyền thông bằng bộ đàm
- Full-duplex (Song công đầy đủ): Mỗi thiết bị trên liên kết vật lý có thể phát và thu đồng thời. Ví dụ: truyền thông trong hệ thống mạng, hệ thống điện thoại

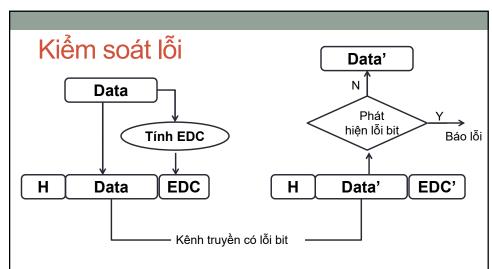
Định địa chỉ

- Địa chỉ MAC: 48 bit, được quản lý bởi IEEE
- Mỗi cổng mạng được gán một MAC
 - Không thể thay đổi → địa chỉ vật lý
- Không phân cấp, có tính di động
 - Không cần thay đổi địa chỉ MAC khi host chuyển sang mạng khác
- Địa chỉ quảng bá trong mạng LAN:

FF-FF-FF-FF

7

7

EDC: Error Detection Code

- · Mã parity
- Mã checksum
- Mã vòng CRC (được sử dụng chủ yếu trong các giao thức trên tầng liên kết dữ liệu)

8

Mã Checksum

- · Phát hiện lỗi bit trong các đoạn tin/gói tin
- Gửi:(nguyên lý chung)
 - · Chia dữ liệu thành các phần có kích thước n bit
 - Tính tổng các phần. Nếu kết quả tràn quá n bit, cộng các bit tràn vào phần kết quả
 - Đảo bit kết quả cuối cùng được checksum
 - Truyền checksum kèm theo dữ liệu
- Nhân:
 - · Tách dữ liệu và checksum
 - · Chia dữ liệu thành các phần có kích thước n bit
 - Tính tổng các phần và checksum. Nếu kết quả tràn quá n bit, cộng các bit tràn vào phần kết quả
 - Nếu kết quả cuối xuất hiện bit 0 → dữ liệu bị lỗi

9

9

Mã checksum - Ví dụ

```
Dữ liệu: 0011 0110 1000

Tính checksum 4 bit:

0011
+0110

Bít 1000

tràn 10001

0010
```

Đào bit → mã checksum: 1101

Chuỗi bit truyền: 0011 0110 1000 1101

Mã checksum - Ví dụ

11

11

Mã vòng CRC (Cyclic Redundancy Check)

- Phía gửi
 - Chọn 1 đa thức sinh bậc k
 - Biểu diễn đa thức dưới dạng chuỗi bit P
 - Thêm k bit 0 vào frame dữ liệu F được Fk
 - Chia Fk cho P, lấy phần dư R (có kích thước k bit)
 - Ghép phần dư vào chuỗi dữ liệu được FR
- Phía nhận : lấy FR chia cho P
 - Néu chia hét → truyền đúng
 - Nếu chia có dư, căn cứ vào số dư (syndrom) để phát hiện và sửa lỗi (nếu được)

Mã CRC - Ví dụ

Frame: 1101011011

Generator : $G(x) = x^4 + x + 1 \rightarrow P = 10011$

Dividend: Fk = 11010110110000

 $R = Fk \mod P = 1110$

Send: 11010110111110

13

13

```
Mã CRC - Ví dụ

11010110110000

10011

000010110

10011

0010100

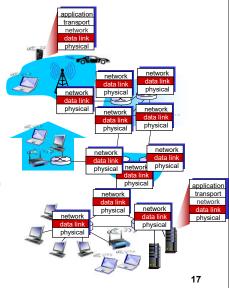
10011

001110 \rightarrow số dư: mã CRC

14
```

Triển khai trên hệ thống mạng

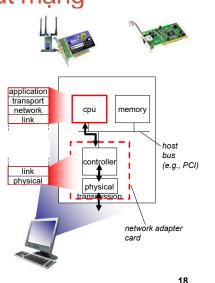
- Điều khiển truyền dữ liệu trên liên kết vật lý giữa 2 nút mạng kế tiếp
- Triển khai trên mọi nút mạng
- Các thức triển khai và cung cấp dich vu phu thuộc vào đường truyền(WiFi, Wimax, 3G, cáp quang, cáp đồng...)
- Truyền thông tin cậy (cơ chế giống TCP nhưng đơn giản hơn) hoặc không
- Đơn vị truyền: frame (khung tin)

17

Triển khai trên các nút mạng

- Tầng liên kết dữ liệu được đặt trên cạc mạng (NIC-Network Interface Card) hoặc trên chip tích hợp
 - · Cùng với tầng vật lý
- NIC được kết nối với hệ thống bus

18

2. ĐIỀU KHIỂN TRUY NHẬP ĐƯỜNG TRUYỀN

19

19

2. Điều khiển truy nhập đường truyền

- · Các dạng liên kết
 - Điểm-điểm(point-to-point): ADSL, Telephone modem, Leased line...
 - Điểm-đa điểm (point-to-multipoint):
 - · Mạng LAN có dạng bus, mạng LAN hình sao dùng hub
 - Mạng không dây
 - · Cần giao thức điều khiển truy nhập để tránh xung đột

shared wire (e.g.,

shared RF (e.g., 802.11 WiFi)

shared RF (satellite)

humans at a cocktail party (shared air, acoustical)

20

Phân loại các giao thức đa truy nhập

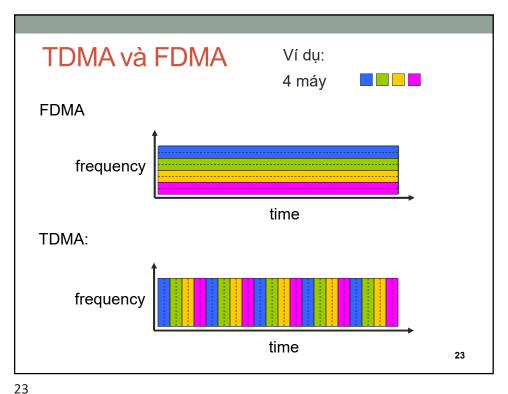
- Phân hoạch tài nguyên sử dụng kỹ thuật chia kênh:
 - Chia tài nguyên của đường truyền thành nhiều phần nhỏ (Thời gian - TDMA, Tần số - FDMA, Mã - CDMA)
 - Chia từng phần nhỏ đó cho các nút mạng
- Truy nhập ngẫu nhiên:
 - Kênh không được chia, cho phép đồng thời truy nhập, chấp nhận là có xung đột
 - Cần có cơ chế để phát hiện và tránh xung đột
 - e.g. Pure Aloha, Slotted Aloha, CSMA/CD, CSMA/CA...
- Lân lượt:
 - Theo hình thức quay vòng
 - Token Ring, Token Bus....

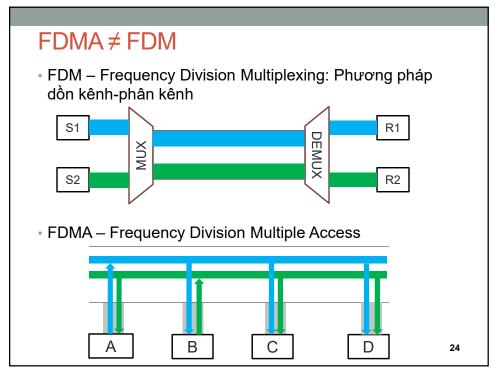
21

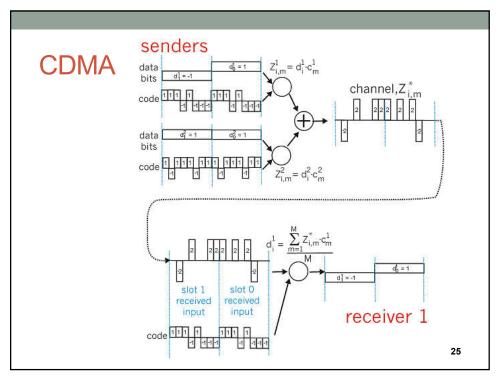
21

2.1. Các phương pháp chia kênh

- FDMA: frequency division multiple access
- TDMA: time division multiple access
- CDMA: code division multiple access

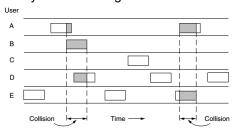

2.2. Các phương pháp điều khiển truy nhập ngẫu nhiên

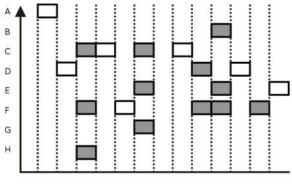
- · Aloha (Pure Aloha)
 - Frame-time: thời gian để truyền hết một frame có kích thước lớn nhất (= MTU/R)
 - · Khi một nút mạng cần truyền dữ liệu:
 - Frame đầu tiên: truyền ngay. Nếu có đụng độ thì truyền lại với xác suất p
 - Các frame sau: truyền với xác suất là p
 - Trong 1 frame-time chỉ được truyền 1 frame
 - Xác suất truyền thành công là ~18.4%

26

Slotted Aloha

- Hoạt động như Aloha với các yêu cầu:
 - · Frame-time là như nhau với mọi nút
 - Tất cả các nút phải đồng bộ về thời gian
 - Xác suất truyền thành công: 36.8%

Slotted ALOHA protocol (shaded slots indicate collision)

27

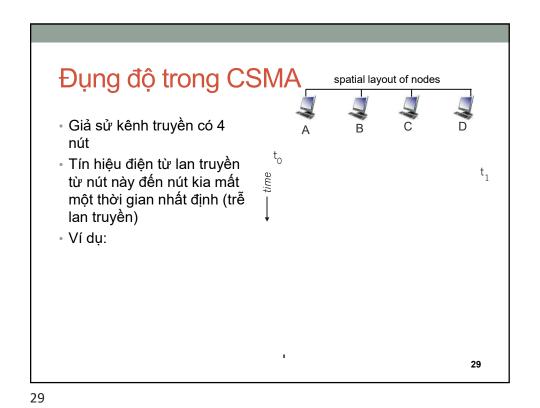
27

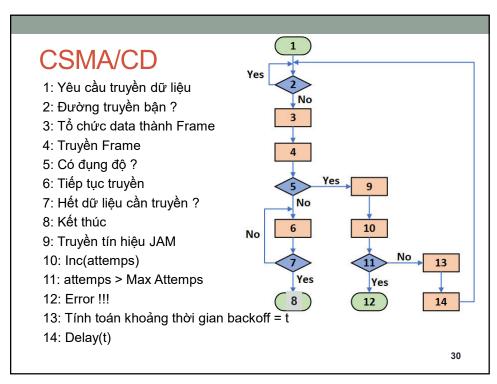
Điều khiển truy nhập đường truyền cảm nhận sóng mang

- CSMA:Carrier Sense Multiple Access
 Cảm nhận sóng mang để quyết định đường
 truyền có bận hay không?
 - Nghe trước khi nói
 - Đụng độ xảy ra do trễ trên đường truyền

- CSMA/CA: Carrier Sense Multiple Access with Collision Avoidance
- CSMA/CD: Carrier Sense Multiple Access with Collision Detection
 - · Phát hiện đụng độ : nghe trong khi nói
 - Giải quyết đụng độ với backoff(thuật toán quay lui)

So sánh chia kênh và truy nhập ngẫu nhiên

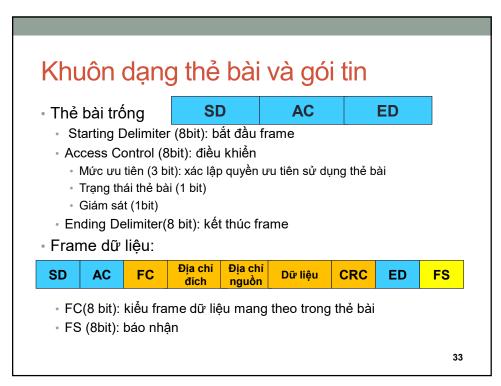
- Phân hoạch tài nguyên
 - Hiệu quả, công bằng cho đường truyền với lưu lượng lớn
 - Lãng phí nếu chúng ta cấp kênh con cho một nút chỉ cần lưu lượng nhỏ
- Truy nhập ngẫu nhiên
 - Khi tải nhỏ: Hiệu quả vì mỗi nút có thể sử dụng toàn bộ kênh truyền
 - · Tải lớn: Xung đột tăng lên
- Phương pháp quay vòng: Có thể dung hòa ưu điểm của hai phương pháp trên

31

31

2.3. Token passing

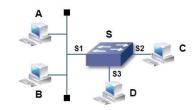
- •Bit trạng thái : rỗi hay bận
- •Nút mạng nhận được thẻ bài rỗi, không mang dữ liệu : được phép truyền dữ liệu
 - ≻Thiết lập trạng thái thẻ bài về trạng thái bận
 - Tổ chức dữ liệu để truyền, thẻ bài trở thành tiêu đề của frame
 - Sau khi truyền xong dữ liệu : thiết lập trạng thái thẻ bài là rỗi
- •Nút đích : sao chép dữ liệu trên frame và trả lại frame cho nút nguồn
- •Token Ring : vòng luân chuyển thẻ bài là vòng vật lý
- •Token Bus : vòng luân chuyển thẻ bài là vòng logic
- •Han chế

3. CHUYỂN TIẾP DỮ LIỆU

Chuyển tiếp dữ liệu trong mạng

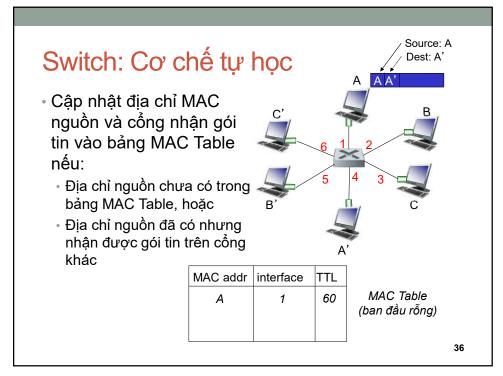
- Bảng MAC Table
 - Địa chỉ MAC của host
 - Cổng kết nối với host
 - TTL: thời gian giữ lại thông tin trong bảng
- · Cơ chế tự học
- · Chuyển mạch
- Quảng bá: địa chỉ MAC
 là FF:FF:FF:FF:FF

MAC Addr.	Interface	TTL
Α	S1	
В	S1	
С	S2	

35

35

Switch: Cơ chế chuyển tiếp

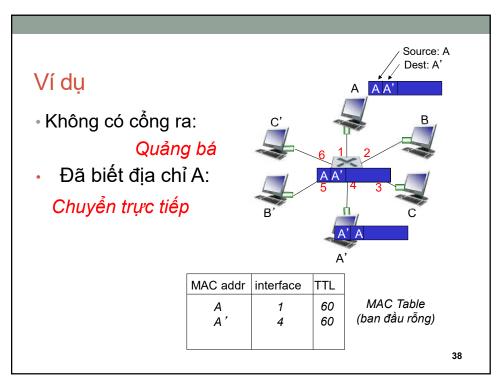
Khi nhận được 1 frame

- 1. Tìm đ/c cổng vào (tự học)
- 2. Tìm địa chỉ cổng ra dùng bảng chuyển tiếp

```
3. if tìm thấy cổng ra then {
    if cổng ra == cổng vào then hủy bỏ frame else chuyển tiếp frame đến cổng ra }
    else quảng bá frame
```

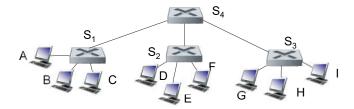
37

37

Nối các switch với nhau

· Các switch có thể được nối với nhau

• Cũng dùng cơ chế tự học

39

39

Các chế độ chuyển mạch

- Store and forward: nhận đầy đủ frame, kiểm tra lỗi và chuyển mạch theo địa chỉ MAC đích
- Cut and through: chuyển frame ngay lập tức sau khi đã xác định được cổng.
- Fragment free: kiểm tra 64 byte đầu tiên
 - Frame tin bị lỗi do đụng độ có kích thước < 64 byte
- Adaptive: tự động lựa chọn 1 trong 3 chế độ trên

4. MẠNG CỤC BỘ (LAN)

41

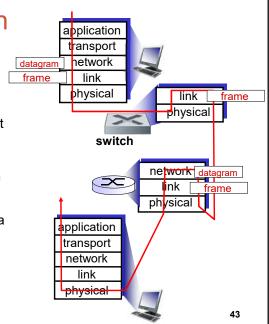
41

4.1. Các thiết bị kết nối trong mạng LAN

- Repeater (bộ lặp), Hub(bộ chia)
 - · Đảm nhiệm chức năng tầng 1
 - Tăng cường tín hiệu → mở rộng phạm vi kết nối
 - <=4 repeater / 1 đoạn mạng (đường truyền kết nối 2 nút mạng)
- Bridge (Câu), Switch (Bộ chuyển mạch)
 - Đảm nhiệm chức năng tầng 1 và 2
 - · Cho phép kết nối các loại đường truyền vật lý khác nhau
 - Chia nhỏ miền đụng độ
 - · Chuyển mạch cho khung tin dựa trên địa chỉ MAC
- Router (Bộ định tuyến)

Router vs Switch

- Xử lý gói tin: lưu và chuyển tiếp (store-andforward)
 - · Router: thiết bị tầng mạng
 - Switch: thiêt bị tầng liên kết dữ liệu
- Chuyển tiếp gói tin:
 - Router: sử dụng thuật toán định tuyến tính toán bảng chuyển tiếp (Forwarding Table), chuyển tiếp theo địa chỉ IP đích
 - Switch: sử dụng cơ chế tự học tính toán bảng MAC Table, chuyển tiếp theo địa chỉ MAC đích

43

4.2. Các hình trạng cơ bản của LAN

- Tất cả các nút mạng sử dụng chung đường truyền – trục (backbone)
- Mỗi nút mạng kết nối vào trục bằng đầu nối chữ T
- Phương thức truyền : điểm đa điểm(point-to-multipoint)
 - Dữ liệu truyền theo 2 hướng
 - Nút nhận : kiểm tra địa chỉ đích của dữ liêu
- Terminator
- Ưu điểm
- Nhược điểm

4.2. Các hình trạng cơ bản của LAN

Hình sao

- Một nút mạng đóng vai trò thiết bị trung tâm
 - Hub
 - Switch
 - Router
- Các nút mạng khác kết nối trực tiếp với thiết bị trung tâm
- Phương thức truyền
 - Điểm điểm: switch, router
 - Điểm đa điểm: hub
- Ưu điểm
- Nhược điểm

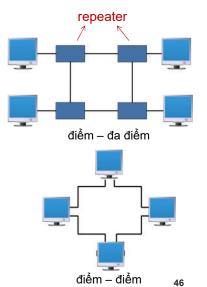
45

45

4.2. Các hình trạng cơ bản của LAN

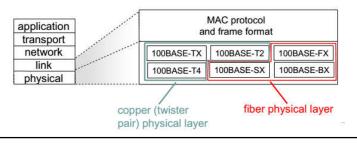
Hình vòng

- Các nút mạng chung đường truyền khép kín
- Phương thức truyền : điểm điểm (point-to-point) hoặc điểm-đa điểm
- Dự phòng
- Ưu điểm
- Nhược điểm

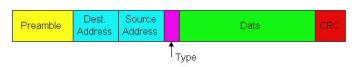
4.3. Chuẩn Ethernet IEEE802.3

- Data-link & Physical Layers
- Điều khiển truy nhập: CSMA/CD
- Có nhiều chuẩn Ethernet khác nhau
 - · Cùng giao thức điều khiển truy nhập và cấu trúc Frame
 - Hướng không liên kết, không báo nhận-phát lại
 - Tốc độ khác nhau: 2 Mbps, 10 Mbps, 100 Mbps, 1Gbps, 10G bps
 - Phương tiện truyền khác nhau: Cáp quang, cáp đồng trục, cáp xoắn đôi.

47

Cấu trúc đơn vị dữ liệu

- Preamble (8 byte): Bắt đầu một khung tin
- Address: Địa chỉ vật lý của trạm nguồn, trạm đích
 - Dest. Addresss: 6 bytes
 - · Source Address: 6 bytes
- Type (2 byte): Giao thức tầng trên (IP, Novell IPX, AppleTalk, ...)
- CRC(4 byte): Mã kiểm soát lỗi

48

Một số chuẩn Ethernet IEEE802.3

- Ethernet
- Fast Ethernet
- Giga Ethernet

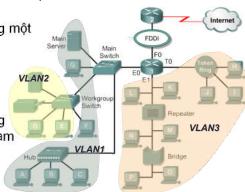
Chuẩn LAN	Môi trường	Tốc độ truyền	Mô hình truyền	Chiều dài lớn nhất	Phương thức điều khiển	Chú ý
10BASE2	Cáp gầy	10Mbps	Bus	185m	CSMA/CD	LAN cỡ nhỏ
10BASE5	Cáp chuẩn			500m		Mạng trục
10BASE-T	Cáp xoắn đôi		Star ³⁴	100m		Tối đa 4 tầng
10BASE-F	Cáp quang			2km		Tối đa 22 tầng
100BASE-T	Cáp xoắn đôi			100m		T2, T4, TX
100BASE-FX	Cáp quang	100Mbps		Tối đa 20km		Chất lượng cao
1000BASE-X	Cáp đồng truc	1000Mbps (1Gbps)		25m		1000BASE-CX
	Cáp quang			Tối đa 5km		LX, SX
1000BASE-T	Cáp xoắn đôi			100m		Tối đa 2 tầng
FDDI	Cáp quang	100Mbps	Ring	200km	Token passing	Mang true

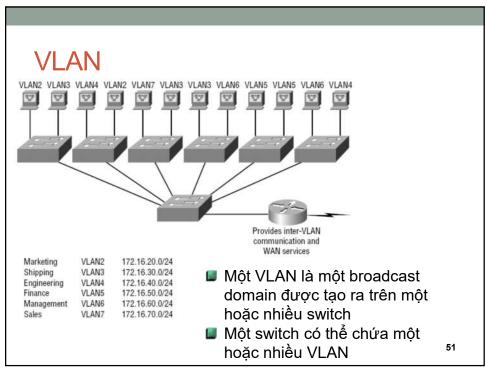
49

49

4.4. Mạng LAN ảo - VLAN

- · Yêu cầu thực tế
 - Chia sẻ tài nguyên (file, máy in, v.v..) giữa các trạm "xa nhau"
 - Bảo mật thông tin nội bộ trong một phòng ban
- Giải pháp mạng LAN ảo
 - Nhóm các trạm thành một mạng LAN logic
 - Mạng LAN logic không bị ràng buộc về mặt địa lý của các trạm
 - Mạng LAN logic độc lập với các ứng dụng mạng

Các phương pháp chia VLAN

- Chia theo cổng trên switch VLAN tĩnh (Static VLAN): tất cả các thiết bị gắn với cổng đó phải cùng VLAN
- Chia theo địa chỉ MAC của thiết bị VLAN động (Dynamic VLAN): linh hoạt
- Chia theo giao thức tầng 3 (địa chỉ IP): phụ thuộc vào giao thức tầng trên

VLAN (tiếp)

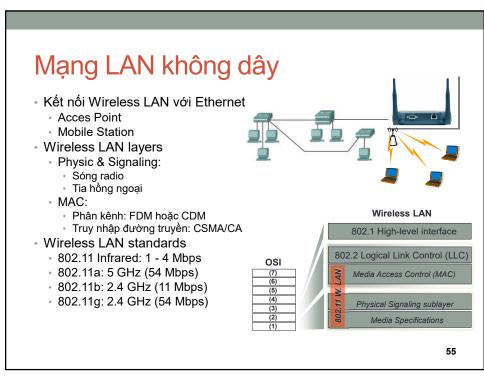
- Các loại liên kết trong mạng chuyển mạch chứa
 VLAN
 - Access link: thuộc về một VLAN đơn lẻ, thường nối trực tiếp từ 1 cổng đến 1 máy trạm. Switch gỡ bỏ các thông tin VLAN trong frame trước khi chuyển tiếp đến cổng chứa access link. Các thiết bị nối với access link không thể truyền thông với trực tiếp với thiết bị khác VLAN
 - Trunk link: dùng chung cho nhiều VLAN khác nhau, thường nối giữa switch với nhau hoặc giữa switch với router. Trunk link cho phép 1 cổng thuộc về nhiều VLAN tại cùng một thời điểm để kết nối đến server hoặc với các swtich khác

53

53

4.5. Wireless LAN (WLAN)

- · LAN sử dụng môi trường truyền dẫn vô tuyến
- · Ưu điểm :
 - · Khả năng di động
 - Triển khai dễ dàng
 - Khả năng mở rộng
- Nhược điểm
 - Bảo mật
 - Pham vi
 - Độ tin cậy
 - Tốc đô

Chuẩn WLAN

- IEEE 802.11 b
 - 6/1999
 - 11 Mbps
 - 2.4 GHz
 - Giá thành thấp, phạm vi phủ sóng rộng
 - Dễ bị nhiễu
- IEEE 802.11a
 - 54 Mbps
 - 5 GHz
 - Tốc độ nhanh, khó bị xuyên nhiễu
 - · Giá thành cao, phạm vi phủ sóng hẹp

Chuẩn WLAN (tiếp)

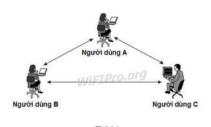
- IEEE 802.11g
 - 2002-2003
 - 54 Mbps
 - 2.4 GHz, 5GHz
- IEEE 802.11n
 - 10/2009
 - >100Mbps
 - 2.4 GHz

57

57

Các mô hình triển khai WLAN

- Mô hình mạng Ad-hoc
 - Các nút di động tập trung lại trong một không gian nhỏ để hình thành nên kết nối ngang cấp (peer-to-peer) giữa chúng.
 - Các nút di động có thể trao đổi thông tin trực tiếp với nhau , không cần phải quản trị mạng.

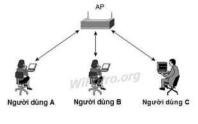

Mô hình mạng Ad-học

58

Mô hình Base Service Set (BSS)

- Bao gồm các điểm truy nhập AP (Access Point) gắn với mạng hữu tuyến → vùng phủ sóng -cell
- AP đóng vai trò điều khiển cell
- Các thiết bị di động không giao tiếp trực tiếp với nhau mà giao tiếp với các Người dùng A AP.
- Các cell có thể chồng lấn lên nhau khoảng 10-15 %
- Các trạm di động sẽ chọn AP tốt nhất để kết nối.

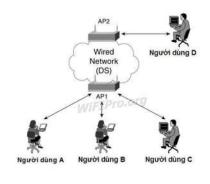
 $\begin{array}{c} \text{Hinh 1-2} \\ \text{Mô hinh mạng cơ sở} \end{array}$

59

59

Mô hình mở rộng ESS

Tập hợp các BSSs

Hinh 1-3

60

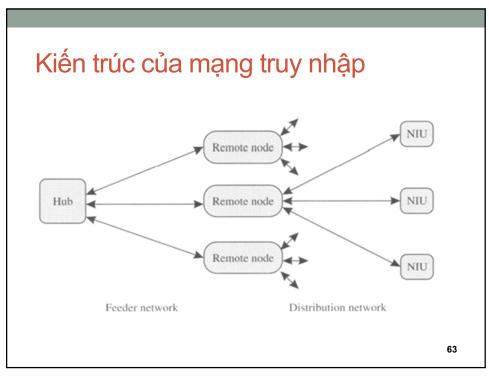
5. MẠNG TRUY NHẬP SỬ DỤNG CÁP QUANG

61

61

Mạng truy nhập

- Mạng truy nhập thu thập dữ liệu từ phía người dùng và cung cấp cho mạng lõi
- · Các dịch vụ phổ biến từ phía người dùng
 - Điện thoại
 - Mạng tryền hình cáp
 - Truyền dữ liệu. Ví dụ trên nền đường truyền điện thoại (xDSL) hoặc cáp quang (FTTH).

Kiến trúc mạng truy nhập

- Hub
 - Nằm phía nhà cung cấp
- NIU: Network Interface Unit
 - Nằm phía người sử dụng
 - Nối với 1 người dùng hoặc 1 doanh nghiệp
- Remote Node
 - Trong mạng quảng bá, RN phân phối dữ liệu từ Hub đến mọi NIU
 - Trong mạng chuyển mạch, RN nhận dữ liệu từ Hub và phân phối các luồng khác nhau đến các NIU

Mạng truy nhập quang FTTx

- Dữ liệu được truyền trên cáp quang trong mạng phân phối (distribution network) cho đến ONU (Optical Network Unit)
 - · Mong muốn: Cáp quang đến gần thuê bao người dùng nhất
- FTTCab (Fiber To The Cabinet): Cáp quang kết thúc ở một cabinet, dưới 1km cuối đến thuê bao dùng mạng phân phối cáp đồng.
- FTTC (Fiber To The Curb) / FTTB(Fiber To The Building);
 ONU phục vụ một số thuê bao (8 to 64); từ ONU đến NIU dùng cáp đồng (dưới 100m)
- FTTH (Fiber To The Home); ONUs thực hiện chức năng của NIUs
 - ONU: có thể là modem quang.

65

65

Mạng truy nhập quang FTTx

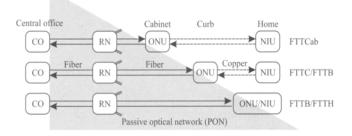

Figure 11.5 Different types of fiber access networks, based on how close the fiber gets to the end user. In many cases, the remote node may be located at the central office itself. The ONUs terminate the fiber signal, and the links between the ONUs and the NIUs are copper based.

AON vs. PON

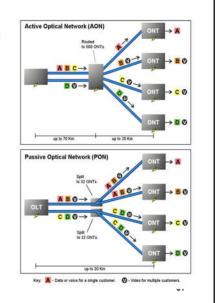
Remote Note (Distribution nodes) chia dữ liệu về các đích.

AON: Active Optical Network

- là mạng sử dụng công nghệ chủ động (Remote Node tiêu thụ điện)
- Remote node phân tích và định tuyến riêng các gói tin theo địa chỉ đích
- Khoảng chạy cáp có thể daì đến 100km

PON: Passive Optical Network

- Là mạng sử dụng công nghệ thụ động. (Remote Node không tiêu thụ điện)
- Remote node (Splitter) không phân tích mà chỉ lặp tín hiệu trên tất cả các cổng ra
- Upstream: MUX từ các nguồn khác nhau bằng TDM (TDM PON) hoặc WDM (WDM PON)
- Khoảng chạy cáp giới hạn 20km

67

EPON: Ethernet PON

- EPON: PON vận chuyển dữ liệu là các frame Ethernet
- Chiều xuống (down stream)
 - · Quảng bá dữ liệu chung

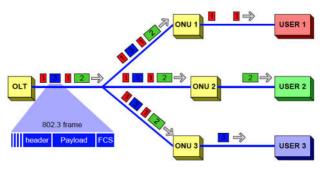
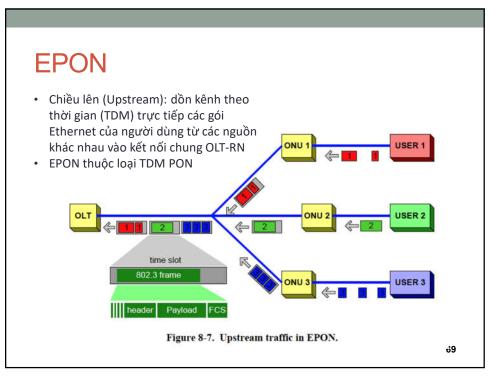

Figure 8-6. Downstream traffic in EPON.

68

GPON: Gigabit Capable PON

- GPON có thể dùng để tải nhiều dữ liệu khác nhau: Ethernet, ATM, voice ...
- Dữ liệu từ OLT đến người dùng chia sẻ kênh chung giữa OLT và RN
 - · Downstream broadcast
 - Upstream TDM
 - Các gói được đóng trong khung dữ liệu GPON có trường định danh người nhận (chiều downstream), người gửi (chiều upstream)